

Magma pm

ONKO RKP:LLE HAASTAJIA?

Katsaus Suomen puolueiden
ruotsinkieliseen toimintaan

MIKKO MAJANDER

magma

Onko RKP:lle haastajia?
Katsaus Suomen puolueiden
ruotsinkieliseen toimintaan

Julkaisija: Tankesmedjan Magma/Ajatuspaja Magma
www.magma.fi

Magma pm
2025

Kansi & taitto: Oy Nord Print Ab
ISBN: 978-952-7328-53-8 (pdf)
Sarja Magma pm
ISSN: 1799-3814 (verkkojulkaisu)

ONKO RKP:LLE HAASTAJIA?

Katsaus Suomen puolueiden
ruotsinkieliseen toimintaan

MIKKO MAJANDER

VTT Mikko Majander on Helsingin yliopiston poliittisen historian dosentti, joka työskentelee tutkijana ajatuspaja Magmassa.

Sisällys

Kielikysymyksen pitkä perintö	8
RKP temppelinharjalta Euroopan parlamentin vaaleihin	12
Puolueiden ruotsinkielinen toiminta.....	17
Folktinget – Ruotsinkielisten kansankäräjät	25
Vähän voitettavaa, paljon hävittävää.....	33
Viitteet	35

Ruotsalainen kansanpuolue päätti melkoisen jaakobinpainin jälkeen kesällä 2023 mennä mukaan Petteri Orpon oikeistokonservatiiviseen hallitukseen, jossa Kokoomuksen rinnalla toisena suurena puolueena toimi kansallispopulistinen Perussuomalaiset ja pienistä Kristillisdemokraatit. Tällainen seura tuntui liberaalille vähemmistöjen oikeuksia ja globaalia vastuuta kantavalle RKP:lle tukalalta. Ahdistusta lisäsivät sen punavihreät kumppanit edellisestä hallituksesta, jotka ilmoittautuivat vaihtoehdoksi kaksikielisen Suomen puolustajina. Miten puheet ovat muuttuneet toimiksi ja näkyvätkö ne vaalituloksissa?

Kielikysymyksen pitkä perintö

Suomen moderni puoluejärjestelmä syntyi 1900-luvun alussa valtiopäivä uudistuksen myötä, kun vanhakantainen säätyedustus vaihtui kertaheitolla Euroopan edistykselliseksi, yksikamariseksi eduskunnaksi yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden pohjalta aina naisia myöten. Vaalikamppailuun osallistuminen edellytti uudenlaista organisoitumista, muiltakin aate- ja eturyhmiltä kuin työväenliikkeeltä, joka oli kulkenut järjestäytymisen eturintamassa.¹

Ruotsalainen kansanpuolue luotiin jatkumona 1860-luvulta lähtien kehittyneelle kielipuolueelle. Vaikka kaupunkien ylä- ja keskiluokan sekä maanviljelijäväestön ja rannikon kalastajien näkökulmissa oli yhteensovittamista, RKP profiloitui menestyksekkäästi ruotsinkielisen Suomen (Svenskfinland) kulttuuriperinnön kantajaksi ja intressien vaalijaksi.² Näin onnistuttiin torjumaan vaara, että uudessa tilanteessa ruotsinkielisen väestön edustus sirpaloituisi eri puolueisiin pieniksi vähemmistöryhmiksi.

Poliittisen sosiologian lainmukaisuuksiin kuuluu, että ”niillä malleilla, jotka syntyvät väestön mobilisoituessa ensimmäisen kerran, on taipumus muodostua pysyviksi seuraavaan todella suureen murrokseen asti”.³ RKP voitti heti ensimmäisissä eduskuntavaaleissa 1907 puolelleen valtaosan ruotsinkielisistä äänestäjistä, jotka ovat sittemmin osoittautuneet uskollisiksi. Puolue on saanut vaaleista ja sukupolvesta toiseen aika vakaasti noin 70 prosenttia, ellei ylikin ruotsinkielisten äänistä.⁴

Puuttumaan jäi alusta lähtien kahdella kielellä toiminut työväenliike, joka ei halunnut antautua yhteiskunnallisten ristiriitojen rinnalla toissijaisina pitämiinsä kielikiistoihin. SDP linjasi Oulun puoluekokouksessa 1906 yksimielisesti:

ruotsinkieli on Suomen ruotsalaisen väestön kaikinpuoliossa kohottamisessa välttämätön ja sitäpaitsi länsimaisen sivistyksen ja siihen kuuluvien sosialidemokratisten aatteiden Suomeen siirtämisessä suuresta merkityksestä, *jonka tähden kokous* ilmaisee suosivansa ruotsinkielisen sivistyksen Suomessa säilyttämistä ja edelleen kehittämistä.⁵

Näiltä pohjilta ei ollut niinkään yllättävää, että 1920-luvulla RKP ja SDP saattoivat löytää tukea toisistaan ideologisista eroista huolimatta. Edellinen oli ahtaalla kansallismielisyydessä kylpevässä nuorressa tasavallassa kymmenen prosentin kielivähemmistön puolueena, jälkimmäinen taas traumaattisen sisällissodan mustaamana.

Kun Väinö Tanner muodosti joulukuussa 1926 puhtaasti sosiaalidemokraattisen hallituksen, lupasi hän eduskunnan edessä sen harjoittavan maan ruotsalaiseen kansalliseen vähemmistöön nähden ”oikeudenmukaista ja tasapuolista politiikkaa hallitusmuodon hengessä”. Tällaista ei ollut ennen hallitusohjelmiin kirjattu, ja se sana myös piti. Tanner sai erotessaan RKP:n piiristä tunnustusta asioiden hyvästä hoidosta.⁶

Sisällissodan jälkiselvityksissä myös Suomen työväenliike jakaantui niin, että sen vasen siipi ryhmittyi erilaisin puolue- ja järjestöratkaisuin kommunismin ympärille. Kielipoliittisesti se jatkoi vanhalla tasavertaisella linjalla ajaessaan vallankumousta millä keinolla hyvänsä. Ruotsinkielisten keskuudessa tällä radikalismilla oli eniten sijaa Vaasan seudulla, jossa liikkeen onnistui julkaista ruotsinkielistä sanomalehteäkin.⁷

Joulukuussa 1918 perustettu Kansallinen Kokoomus on ollut identiteetiltään selkein suomalaisen kielipuolueen perinteen jatkaja.⁸ Aitosuomalainen henki kanavoitui kuitenkin jyrkimpänä Maalaisliittoon, joka nousi sisällissodan jälkeen eduskunnassa porvaripuolen

suurimmaksi ryhmäksi.⁹ Kiihkoilua riitti myös 1930-luvun kielitais-
teluihin ja äärioikeiston Isänmaalliseen kansanliikkeeseen.¹⁰ Edistys-
puolueen tarjoamalle liberalismille jäi kannatuspohja agraarisessa
maassa ohueksi.

Repivien kieliriitojen aika päättyi toiseen maailmansotaan. Sitä
seuranneella kylmän sodan kaudella Suomen paikka Pohjoismaiden
ryhmässä koettiin laajalti tärkeäksi sekä kansallisen identiteetin että
maan kansainvälisen aseman kannalta niin, että peruskoulu-uudis-
tuksessa 1968 ruotsin kielestä tuli eduskunnan suurella enemmistöl-
lä kaikille pakollinen oppiaine.¹¹

Yhteyksiä sisarpuolueisiin Pohjanlahden takana hakivat muutkin
kuin SDP, jonka suhteet ruotsalaisiin tovereihin olivat olleet perusta-
misestaan lähtien tiiviit. Nimekkäiden sosiaalidemokraattien ohel-
la myös Keskustapuolueen ja Kokoomuksen kansanedustajat saivat
Pohjoismaiden neuvoston parlamentaarikkokokouksissa kielikylpyä
elävään nordismiin.¹²

RKP:n kannatus vaaleissa putosi suurin piirtein samaa tahtia
kuin ruotsinkielisten osuus Suomen väestöstä niin, että 1970-luvulla
se sai eduskuntaan (yhdessä Ahvenanmaan kanssa) enää kymmenen
paikkaa.¹³ Se säilytti kuitenkin asemansa melkein pä vakituisena hal-
lituspuolueena. Joustavalle keskikentän toimijalle oli käyttöä, kun
monipuoluejärjestelmässä haettiin enemmistökoalitioita yli oikeiston
ja vasemmiston välisen blokkirajan.

Kokoomuksen päästyä vuonna 1987 pitkästä paitsiostaan alkoi
2010-luvulle kestänyt kausi, jolloin hallituksen ytimen muodosti
kaksi kolmesta suuresta puolueesta – Kokoomus, Keskusta ja SDP,
aina välillä paria vaihtaen. Suomen puoluekenttä oli pysynyt sata-
kunta vuotta hämmästyttävänkin vakiintuneena, vaikka voimasuh-
teet olivat vaihdelleet ja puolueet modernisoineet nimiään, välillä
hajonneetkin. Uusista tulokkaista vain Vihreät näytti saavan pysy-
vää jalansijaa.¹⁴

Kunnes kansallispopulistisen liikkeen nousu sai vanhat tasapainot järkkymään. Perussuomalaisilla oli toisaalta henkistä perimää Veikko Vennamon SMP:n välityksellä vanhasta Maalaisliitosta asti maustettuna jopa IKL:n kantamilla aineksilla. Kriittinen asenne ruotsin kieltä kohtaan oli yksi ratsu puolueen mobilisoitumisessa suurten, tai paremminkin suurehkojen joukkoon.¹⁵ Kylmän sodan aikaiseen konsensukseen vaalia Suomen elävää kaksikielisyyttä tuli halkeamia.

Muutos heijastui valtopoliitiikkaan, kun Keskustan Juha Sipilä muodosti 2015 porvarihallituksen Perussuomalaisen ja Kokoomuksen kanssa. Näiden kolmen katsottiin suhtautuvan Suomen puolueista kaikkein kriittisimmin ruotsin kieltä kohtaan. Perussuomalaisuuden henkilöitymä Timo Soini piti vaalitulosta sen verran selvänä, että takaispuolueita ei tarvittu mukaan. ”RKP estää järkevän kielipoliittikan Suomessa”, hän linjasi.¹⁶

Ruotsinkielisen Suomen kannalta oli vaikea kuvitella tämän nuivempaa koalitiota, ja se näkyi myös hallituksen harjoittamassa politiikassa.¹⁷

Perinteisesti konsensushakuinen Suomi alkoi saada blokkipoliittikan piirteitä. Demokratian näkökulmasta oli tietysti hyvä, että vaalituloksilla oli suora vaikutus muodostettavaan hallitukseen. Toisaalta muutos johti voimakkaisiin heilahduksiin. Porvarihallitusta seurasi vuonna 2019 sosiaalidemokraattien johtama keskustavoimilla täydennetty punavihreä kombinaatio, jonka neljä vuotta myöhemmin korvasi oikeistokonservatiivinen koalitio.

Tämän suurempia keikauksia ei Suomen poliittista järjestelmää kunnioittaen voi tehdä. Koska haluttiin pitää kiinni enemmistöhallituksesta, suurimmat paineet kohdistuivat politiikan keskikentän saranapuolueisiin. Keskustan elo kävi tuskaisaksi, kun se jatkoi Sipilän porvarikolmikosta suoraan punavihreään seuraan. Tuloksena oli kaksi perättäistä rumaa tappiota eduskuntavaaleissa (2019: 13,8 % ja -18 paikkaa, 2023: 11,3 % ja -8 paikkaa) ja vetäytyminen vapaaehtoisesti oppositioon.

Ruotsin kielen näkökulmasta Antti Rinteen/Sanna Marinin hallituksissa oli luultavasti paras puoluepoliittinen pohja, jota RKP saattoi toivoa. Hallitusohjelmaa on kehuttu Suomen kaksikielisyyden kannalta kaikkien aikojen parhaaksi,¹⁸ mutta talouden hoito koetteli porvarillista kannattajakuntaa. Vain 58 prosenttia ruotsinkielisistä äänesti RKP:tä vuoden 2023 eduskuntavaaleissa, mikä saattoi olla puolueen kaikkien aikojen heikoin kannatusosuus heidän keskuudessaan.¹⁹ Esimerkiksi Kauniaisissa RKP pakitti viisi prosenttiyksikköä Kokoomuksen voittaessa seitsemän.

Loikka ainoana puolueena Marinin viisikosta Kokoomuksen, Kristillisdemokraattien ja erityisesti Perussuomalaisten rinnalle oli joka kantilta katsoen RKP:lle henkisesti pitkä ja raskas, kuten seuraavasta ilmenee.

RKP temppelinharjalta Euroopan parlamentin vaaleihin

Harvoin on Suomessa alle viiden prosentin kannatuksen puolue päässyt tai joutunut samalla tavalla temppelin harjalle kuin RKP kesällä 2023. Sen tuki tarvittiin enemmistöhallituksen muodostamiseen. Puolueen dna:ssa eli vahvana kokemus siitä, että ruotsinkielisille tärkeitä etuja ja asioita ajettiin parhaiten hallituksesta käsin. Vaa’ankieliasema tarjosi tähän peräti hyvät lähtökohdat, mutta sudenkuopatkin olivat suuret.²⁰

RKP:n katon alle oli perinteisesti mahtunut poliittista kirjoa kaukaa oikealta melkoisen vasemmalle, samalla kun puolueidentiteetissä vaalittiin liberaalia (sateenkaari)lippua. Taloutta näkyvämmiin se

liehui erilaisiin vähemmistöihin, ihmisoikeuksiin ja kansainväliseen solidaarisuuteen liittyvissä kysymyksissä, joissa kaikissa perussuomalaiset olivat asemoituneet skaalan toiseen ääripäähän, kristillisdemokraatit hyvässä tuntumassa.

Näiden rinnallako sitä oli nyt ryhdyttävä hallitsemaan! Yritys oli kaatua jo ennen kuin se pääsi alkuun, kun perussuomalaisten vanhoista ja vähän tuoreemmistakin puheista syntyi kansainvälisiin mittoihin paisunut rasismikohu. Kontrasti oli suuri verrattuna siihen, miten nuorten naisten vetämästä edistyksellisestä Suomesta oli edellisen hallituksen aikana uutisoitu maailmalla tasa-arvon mallimaana.²¹

Ryhtyminen yhteiseen yritykseen Perussuomalaisten kanssa repi RKP:tä sisältä, ja punavihreä oppositio kylvi parhaansa mukaan suolaa syntyneisiin haavoihin. Kansanedustaja Johan Kvarnström tähdensi sosiaalidemokraattien ruotsinkielisen piirijärjestön kesäjuhlassa Vaasassa, että Finlands Svenska Socialdemokrater on arvoliberaali poliittinen järjestö sekä sanoissa että teoissa:

Me emme sano ei vain rasismille ja peräänkuuluta vakavia keskusteluja ja työryhmiä, me sanomme ei myös hallituspohjalle, jossa yhden puolueen ministerit ovat lianneet Suomi-kuvan jo ennen kuin hallitus on ehtinyt antaa ainuttakaan lakiesitystä. Me sanomme ei hallituspohjalle, joka venyttää sopivuuden rajoja ja normalisoi vihapuhetta.²²

Vasemmistoliitto ja Vihreät huomauttivat yhtä lailla työskentelevänsä kaksikielisen Suomen ja ruotsinkielisten asioiden puolesta. Edellisen hallituskauden hyvä henki ja saldo oli tästä myönteisesti muistissa. ”Rakas Anna-Maja, olemme tehneet hyvää yhteistyötä viimeiset neljä vuotta ja tiedän, että sinulla on sydän oikealla paikalla”, Vihreiden väistytävä puheenjohtaja Maria Ohisalo vetosi avoimella

kirjeellä kollega Henrikssoniin. ”Onko Suomelle viisasta, että RKP ryhtyy oikeistokonservatiivisen politiikan tukipuolueeksi?”²³

Hallitusratkaisuun tyytymättömille RKP:n äänestäjille oli siten vaihtoehtoja, mutta toisaalta heidät tunnettiin perinteisesti puolueelleen uskollisia.

Seuraavan talven presidentinvaalit eivät käyneet lojaalisuuden mittarista. Vaikka RKP ei asettanut kilpaan omaa ehdokasta, tarjolla oli peräti kolme ruotsin- tai kaksikielistä, joista Alexander Stubb korjasi lopulta koko potin. Pohjanmaan rannikkokin kallistui hänen taakseen, vaikka Kokoomuksen kannatus on muissa vaaleissa ollut siellä vähäistä. Toisen kierroksen valinta oli Luodon lestadiolaisille lopulta helppo, kun etelän liberaalina tunnetun Stubbin vaihtoehtona oli homoseksuaalisessa suhteessa elävä Vihreiden Pekka Haavisto.²⁴

Politiikan analytiikot olivat jo hallitusta muodostettaessa kääntäneet katseensa kesään 2024 ja Euroopan parlamentin vaaleihin. RKP:n Brysselin-mandaatti oli usein ollut veitsen terällä, ja kannatuksen pienikin kato saattoi koitua kohtalokkaaksi. Heijastuisivatko hallitusratkaisun ristiriitaisuudet äänestyskäyttäytymiseen?²⁵

Johtava oppositiopuolue SDP yritti ottaa syntyneestä asetelmasta kaiken hyödyn irti. Kun puolueen ruotsinkielinen piirijärjestö FSD asetti marraskuussa 2023 Pietarsaassa puheenjohtajansa Dimitri Qvintuksen ehdokkaaksi EU-parlamenttiin, tämä ryösti vaalilauseensa kuin suoraan RKP:n fläppitauluilta: ”Jag är redo att vara Svensk-finlands röst i Bryssel.” (Olen valmis olemaan ruotsinkielisen Suomen ääni Brysselissä.)

Puolueen entinen puheenjohtaja, ex-pääministeri Antti Rinne antoi entisen erityisavustajansa kampanjalle vauhtia vaatimalla jo lapsena Loviisassa oppimallaan ruotsilla, että palveluista kahdella kansalliskielellä pidetään huolta. ”Niin sen tulee olla, ja se on Suomen suurimman ruotsinkielisen puolueen SDP:n tahto.” RKP sai huutia avattuaan Kokoomuksen kanssa oikeistopopulisteille tien valtaan.²⁶

Mutta kuka oli tämä 36-vuotias Qvintus, poliittinen broileri, joka oli siirtynyt liike-elämän palvelukseen, viimeksi viestintäyhtiö Krea-biin? Oudohkoa nimeä kantoi taustaltaan suomenkielinen poika, joka oli kasvanut kaksikielisyyteen perheen muutettua Pohjois-Savon Iisalmesta Espooseen. Suomenruotsalainen puoliso oli kotoisin Vaasasta, ja kesämökkeily kiinnitti miestä myös Pohjanmaalle.

Kovaan kampanjointiin valmis Qvintus uskoi, että ruotsinkielisellä puolella ja Pohjanmaalla oli paljon ääniä vapaana. Istuvista mepeistä sekä RKP:n Nils Torvalds että SDP:n vaasalaistaustainen Mia-Petra Kumpula-Natri olivat luopumassa. FSD:llä piti olla tilausta vastavoimana, kun niin monet olivat pettyneet arvottomaan hallitusratkaisuun. Hän toivoi olevansa kuin Jörn Donner, joka 1990-luvulla keräsi sosiaalidemokraattien listalla ääniä yli kieli- ja puoluerajojen päästen aina Brysseliin asti.²⁷

Ei tehnyt Qvintus ”donnereita”. Vaalitulos puoli vuotta myöhemmin tuli melkoisena šokkina, sillä johtavana oppositiopuolueena SDP:n yleiskannatus oli ollut korkealla ja ehdokaslista Qvintuksen mukaan tasokkain 20 vuoeen. Oli lähdetty haastamaan Kokoomuksen kärkisijaa ja voittamaan lisäpaikka, ellei kaksi, mutta tuloksissa poljettiin paikallaan ja sijoituttiin vasta kolmanneksi. Oma saalis jäi vaatimattomasti 3 395 ääneen. Mitä ihmettä oli tapahtunut?²⁸

Hallitukseen sekä ruotsin että suomen kielellä pettyneet löysivät vastareaktionsa kanavaksi Vasemmistoliiton Li Anderssonin, joka sai yksin lähes yhtä monta ääntä (247 723) kuin koko SDP:n lista yhteensä (272 034). Se oli kirkkaasti uusi Suomen ennätys eurovaaleissa. Kaksikieliseltä Pohjanmaaltakin turkulainen Andersson keräsi lähes 7 000 ääntä. Niistä 189 tuli Kristiinankaupungista, jonka Siipyyssä hän oli tuttu lomanviettäjä äidinpuoleisten isovanhempien mökillä.²⁹

Suomen vaalijärjestelmät ovat henkilökeskeisiä, ja se korostuu, kun koko maa toimii yhtenä vaalipiirinä Euroopan parlamenttia, saa ti presidenttiä vaalittaessa. Anderssonin mahtikannatus osoitti, että

ruotsinkielisyys ei ole menestyksen este, yhtä vähän kuin Stubbilla presidentinvaalissa poliittisen kentän toisella laidalla.

RKP:lle sen sijaan EU-vaali oli mitä suurimmassa määrin puoluevaali. Vaikka lähtökohdat olivat vaikeat, se piti tälläkin kertaa pintansa ja paikkansa Brysselin parlamentissa, jopa selvällä marginaalilla. Huoli tärkeän poliittisen areenan menettämisestä painoi uskollisen kannattajakunnan keskuudessa enemmän kuin halu protestoida. Senhän saattoi tehdä myös ”turvallisesti” antamalla RKP:n listalla äänensä Eva Biaudet’lle, joka oli hallitusratkaisun johtava kriitikko puolueen sisällä.

Alhainen äänestysprosentti (42,4) toimi edelleen merkittävänä edellytyksenä RKP:n menestykselle. Toisaalta se osoitti jälleen kannatuksensa olevan immuuni sille, että kilpailijoiden listoilta löytyi ruotsinkielinen ääniharava. Aikaisemmissa eurovaaleissa puolue oli selvinnyt niin Donnerin (1996 yli 80 000 ääntä) kuin Stubbin (2004 115 000 ääntä) suosiosta. Vaikka mentaalista monopolia on yritetty murtaa, Svenskfinlandin ääneksi Euroopan parlamenttiin kelpaa vain RKP:n edustaja, vaikka muutkin mepit puhuisivat ruotsia, jopa äidinkielenään.

Näin ajateltiin ainakin *Hufvudstadsbladetin* pääkirjoituksessa. Vasemmistovirtauksia ja -sympatioita toki esiintyi suomenruotsalais-tenkin keskuudessa, mutta ”oikean suomenruotsalaisuuden” sijaan ne olivat alisteisia tasa-arvo- ja luokkanäkökohdille. Näin ahtaasta näkökulmasta tai muotoilusta puuttui kriitikoiden mielestä sekä poliittisen historian että ruotsinkielisen Suomen monimuotoisuuden tajua.³⁰

Puolueiden ruotsinkielinen toiminta

Vasemmistoliitto

Ruotsinkielisillä intellektuelleilla oli ollut ohut muttei merkityksetön roolinsa politiikan vasemmalla laidalla, ja 1990-luvun alussa heitä oli mukana synnyttämässä Vasemmistoliittoa loppuansa kohden sirpaloituneen kommunistisen ja vasemmistososialistisen liikkeen raunioille. Ensimmäiseksi puheenjohtajaksi rekrytoitui Claes Andersson, jonka joviaali hahmo loi vanhojen änkyröiden kanssa kamppailevalle uudelle puolueelle luotettavaa uskottavuutta ministeripestejä myöten.³¹

Elävä kaksikielisyys on siten ollut alusta lähtien luontevasti Vasemmistoliiton agendalla. Johtopaikoilla sitä ovat viime vuosina kantaneet Li Anderssonin ohella muun muassa Veronika Honkasalo ja Silvia Modig, joka toimi yhden kauden Euroopan parlamentissakin. Taloudelliset resurssit eivät kuitenkaan viime vuosina ole riittäneet ruotsinkielisen toiminnan systemaattiseen tukemiseen, ja sen piiristä on pudonnut myös yhteiskuntapoliittinen kulttuurilehti *Ny Tid*.

Vasemmistoliitolla on ruotsinkieliset osastot Helsingissä (Röda Rummet) ja Turussa (Åbo Gröna Vänster) sekä ”svenska landsstyrelsen”, jonka puolueen ruotsin- ja kaksikielisten jäsenten edustajat valitsevat joka kolmas vuosi. Sen toiminnasta ei ole näkynyt ulospäin paljoakaan merkkejä. Kun kuntavaalien alla maaliskuussa 2025 joukko Vasemmistoliiton ehdokkaita julkaisi 35-sivuisen ruotsinkielisen pamfletin, se tapahtui heidän omasta aloitteestaan ja omin voimin.

Ny Tidin sanoin *Ett politiskt alternativ för Svenskfinland* oli miesmuistiin ensimmäinen konkreettinen aloite Vasemmistoliiton piiristä, joka kokosi yhteen ruotsinkielisiä aktiiveja eri puolilta maata. Haaste oli tarkoin kohdistettu. Pamfletin mukaan vasemmalta löytyi parem-

pia vaihtoehtoja myös ruotsinkielisten palvelujen turvaamiseen, kuin mitä oikeistolaisessa hallituksessa istuvalla RKP:llä oli tarjota.³²

Syntyi vilkasta debattia, jossa kritiikki ammuttiin enimmäkseen alas niin RKP:n kuin ruotsinkielisen median toimesta.³³ Oliko Vasemmistoliitto edes todella sitoutunut ruotsinkieliseen edunvalvontaan, kun pamfletti ei ollut puolueen virallinen julkaisu ja sen tekijät untuvikkoja kaukaa politiikan eturivistä? *Vasabladet* muisteli, että Li Andersson oli puheenjohtajana aika harvoin profiloitunut ruotsinkielisten oikeuksien puolustajana.³⁴

Andersson puolestaan tervehti ilolla Vasemmistoliiton ehdokaiden aktivismia ja korosti puolueen toimineen johdonmukaisesti kaksikielisyyden linjalla.³⁵ Hänen henkilökohtainen menestyksensä eurovaaleissa oli omiaan antamaan kipinää politiikan vasemmalle laidalle ruotsinkieliset aluerajat ylittävään yhteistyöhön. RKP:n oli hyväksyttävä, että se ei voinut yksin edustaa ruotsinkielistä Suomea, johon kuului myös vahva punavihreä elementti.³⁶

Se näkyi ennen kuntavaaleja tehtyjen mielipidemittausten luvuissa. RKP:n osuus äänestysaikeensa ilmaisseista ruotsinkielisistä jäi Helsingissä ja Varsinais-Suomessa alle 50 prosentin.³⁷ Puolue menettikin pääkaupungissa yhden valtuustopaikan ja sen myötä asemiaan uudessa kaupunginhallituksessa. Röda Rummetin kahdeksasta ehdokkaasta Mia Haglund meni läpi vahvasti kasvaneella äänisaaliilla (1 672 -> 2 356), ja vasemmiston pamflettiin kirjoittanut Lotta Staffans (504 ääntä) valittiin varasijalle.

Pamfletisteista kovimpaan tulokseen ylsi ensikertalainen Otto Bruun, josta tuli Kemiönsaaren ylivoimainen ääniharava. Hän veti valtuustoon Vasemmistoliiton koko viiden ehdokkaan listan, jonka hännänhuippu sai vain kaksi henkilökohtaista ääntä. Bruun valittiin myös Varsinais-Suomen aluevaltuustoon.³⁸ Pamfletin toinen toimittaja Johan Ekman pääsi Turussa varasijalle.

RKP:n perinteinen haastaja vasemmalta ei kuitenkaan ole Vasemmistoliitto vaan sosiaalidemokraatit, joiden vuonna 1899 perustettu Finlands Svenska Arbetarförbund tunnetaan nykyään nimellä Finlands Svenska Socialdemokrater. FSD:llä on toimipisteet Vaasassa ja Helsingissä sekä kaksi palkattua työntekijää, toiminnanjohtaja ja järjestösihteeri. Jäsenmäärä lienee noin tuhannen korvilla, mutta ikääntyvä toverijoukko on enemmän kuin puolittunut viimeisen 15 vuoden aikana, samoin kuin vaihtelevalla aktiivisuudella toimivien paikallisosastojen määrä.³⁹

Järjestörakenne on siten hiipuvalta kansanliikepuolueiden ajalta, mutta toisaalta se takaa yhä edustuksen sosiaalidemokraattien päättäviin elimiin. FSD on SDP:n piirijärjestö, jolla on paikkansa niin puoluehallituksessa, puoluevaltuustossa kuin puoluekokouksessa. Ruotsinkielisellä näkökulmalla on siten mahdollisuus tulla huomatuksi ja huomioiduksi silloinkin, kun suomenkielinen valtavirta ei kenties tule sitä ajatelleeksi asioita valmistellessa ja käsitellessä.

SDP:n keskeiset linjaukset ja FSD:n aktiviteetit uutisoidaan reaaliajassa myös ruotsiksi. Kunniakkaan historian omaava *Arbetsbladet* siirtyi vuonna 2010 julkaistavaksi vain verkossa, ja lehti jakaa nykyään yhteisen digitaalisen julkaisualustan *Demokraatin* kanssa. Kapein resursssein kyetään tarjoamaan näkökulmia myös muiden Pohjoismaiden sekä Saksan politiikkaan, satunnaisesti Suomen ruotsinkieliseen kulttuuriinkin.

Yleisen näkyvyyden ja vaikutusvallan kannalta on olennaista, että ruotsinkieliset sosiaalidemokraatit ovat onnistuneet säilyttämään oman kansanedustajan Arkadianmäellä. Johan Kvarnström nousi (Länsi-)Uudeltamaalta eduskuntaan vuonna 2019 äärimmäisen niukalla erolla suosittu Maarit Feldt-Rannan seuraajaksi ja sai syksyllä 2025 seurakseen varasijalta porvoolaisen Anette Karlssonin.⁴⁰

Vaasan vaalipiirin sosiaalidemokraattiset kansanedustajat harjoittavat elävää kaksikielisyyttä, vaikka eivät olisikaan FSD:n jäseniä. Puolueen varapuheenjohtaja Matias Mäkynen aloitti joulukuussa 2024 Kvarnströmin kanssa podcastin ”Hoppet” vahvistaakseen ruotsiksi käytävää yhteiskuntapoliittista debattia. Sarjassa on kuultu kuusi pitkää keskustelua.⁴¹ Onko se löytänyt yleisöä ja kuinka paljon on jo toinen asia.

Oma ruotsinkielinen organisaatio on tarjonnut tärkeää selkänokkaa tilanteissa, joissa SDP:n rivit ovat rakoilleet. Kvarnström oli esimerkiksi yksi niistä kuudesta sosiaalidemokraatista, jotka äänestivät eduskunnassa itärajan niin sanottua käännetytlakia vastaan. Valtavirrasta oli helpompi poiketa, kun FSD:n johdossa oltiin samaa mieltä:

On hienoa tietää, että minulla on FSD:n tuki puolustaa linjaa, joka ei poikkea tai tee kompromisseja oikeusvaltion periaatteista ja ihmisoikeuksista. Pidän itseäni käytännössä FSD:n osana. Olenhan läsnä sen hallituksen useimmissa kokouksissa ja ylipäättään siinä yhteisössä, Kvarnström sanoo.⁴²

FSD:n haaveissa olisi toimia RKP:hen verrattavana punnuksena Svenskfinlandin asioissa. Siihen sen kannatuspohja ei oikein riitä kuin kenties jossain Raaseporissa, jossa sosiaalidemokraatit ylsivät viime kuntavaaleissa 30 prosentin kannatukseen. FSD:ssä tuskaillaan sen kanssa, kuinka saada ääni kuuluviin ruotsinkielisissä medioissa. Vaasan keskussairaalan laajan päivystyksen pelastamisestakin vei kunnian RKP, vaikka ainakin Antti Rinteen mielestä se kuului pääministeripuolue SDP:lle.⁴³

Vihreät

”Suomen vihreällä puolueella on heterogeeninen poliittisen tausta, jos sitä on lainkaan”, liikkeen keskeinen veteraani ja analyytikko Osmo Soininvaara kuvasi vuonna 2012 ja luetteli kymmenkunta vähemmistöä tai vastakulttuuriryhmää, jotka löysivät toisensa saman katon alla. Mitään kieliaspekteihin liittyvää ei näissä esiintynyt, eikä niitä löydy myöskään hänen läpikäymältään vihreän politiikan pitkältä asialistalta.

Soininvaara käsitteli suhteet muihin puolueisiin, mutta ei maininnut RKP:tä koko kirjassa. Ainoa viittaus ruotsin kieleen sisältyi esimerkkiin yhteisöllisyyden vaikutuksesta hyvään elämään: ”Rannikkoseuduilla alkuperäinen ruotsinkielinen väestö voi kaikella tavoin paremmin kuin muualta muuttanut, juuriltaan revitty suomenkielinen väestö.”⁴⁴ Ehkä sellaisesta ei tarvitse kantaa huolta, joka tuntuu olevan muutenkin kunnossa.

Vihreät sijoittuvat tilastojen kärkeen mitattaessa puolueiden positiivista suhtautumista kulttuuriseen monimuotoisuuteen ja erilaisuuteen. Se näkyy asennoitumisessa maahanmuuttoon, mutta kantaa myös ymmärrystä ruotsinkielistä Suomea, vaikka ei välttämättä toisen kotimaisen pakollista kouluopetusta kohtaan.⁴⁵ Puolueella on ollut julkisuuteen päin uskottavaa kaksikielistä profilia. Ville Niinistö ja Maria Ohisalo esiintyivät puheenjohtajina auliisti sujuvalla ruotsin kielellä, ja kesällä 2023 Vihreät saivat Anna Moringista ensimmäisen suomenruotsalaisen puoluesihteerinsä.⁴⁶

Vihreiden tappio eduskuntavaaleissa 2023 poiki vastareaktion, joka toi puolueeseen uusia jäseniä. Katseet kääntyivät myös ruotsinkielisiin, jotka olivat kenties pettyneitä RKP:n tekemiin ratkaisuihin. Rekrytointia vauhditettiin ainakin some-päivityksen verran: ”Om mänskliga rättigheter och ett öppet och frisinnat Finland är nära ditt hjärta – bli då medlem i De Gröna.” (Jos ihmisoikeudet ja avoin ja

vapaamielinen Suomi ovat lähellä sydäntäsi – liity jäseneksi Vihreisiin.) Tuloksista on vaikea sanoa, sillä jäsenyyksiä ei kirjata äidinkielen mukaan.⁴⁷

Suomen kaksikielisyys on epäilemättä Vihreille periaatteellisesti tärkeää, mutta se ei välttämättä sijoitu kovin korkealle asioiden tärkeyslistalla. Ruotsinkielisten jäsenten mielestä se ei ole riittävästi välittynyt puolueen viestinnässä. Siinä ei näytä onnistuvan sen paremmin Vihreiden ruotsinkielinen yhdistys Finlands Svenska Gröna (Grifi), jonka nettisivujen uusin päivitys on tätä kirjoitettaessa marraskuulta 2023.⁴⁸

Vihreiden periaateohjelma ja poliittinen ohjelma löytyvät ruotsiksi, mutta linkki kielipoliittisiin linjanvetoihin (vuodelta 2010) ei johda mihinkään. Griffin Facebook-tilillä on 379 seuraajaa ja kaksi päivitystä vuodelta 2025.

Kristillisdemokraatit

Vasemmiston ohella RKP:n hegemoniaa ruotsinkielisten parissa on ajoittain haastettu myös oikealta. Presidentti Urho Kekkoseen ja ”suomettumiseen” tyytymättömiä ryhmittyi 1970-luvulla Georg C. Ehrnroothin ympärille Perustuslailliseksi kansan/oikeistopuolueeksi.⁴⁹ Pitkäaikaisempaa vaikutusta on ollut Kristillisellä liitolla/Kristillisdemokraateilla, joka on erityisesti Pohjanmaalla tarjonnut konservatiivista vaihtoehtoa uskonnolliselta arvopohjalta.

Bjarne Kallis toimi 20 vuotta Vaasan vaalipiiristä kristillisten kansanedustajana. Paikan peri vuonna 2011 Peter Östman, joka on asunut ruotsinkielisen ”raamattuvyöhykkeen” ytimessä, Pedersöressä ja Luodossa. Lestadiolaisen liikkeen vahvan väestönkasvun ja ahkeran äänestämisen avittamana Kristillisdemokraatit ohitti vuonna 2017 RKP:n Luodon suurimpana puolueena ja on seuraavissa kun-

tavaaleissa saavuttanut siellä yksinkertaisen enemmistön, viimeksi hulppealla 57 prosentin kannatusosuudella.

Pedersöressä RKP:n kannatuksesta suli kuntavaaleissa 2025 yli 8 prosenttiyksikköä ja Kristillisdemokraatit kipusi jo 39 prosenttiin. Vaikka lestadiolaisuuden vaikutus rajautuu pienehkölle alueelle, RKP:n on syytä olla huolissaan. Puolueen neljäs kansanedustajanpaikka Vaasan vaalipiirissä varmistui vuoden 2023 vaaleissa äärimmäisen niukalla erolla.⁵⁰ Pohjanmaan hyvinvointialueen vaaleissa se menetti yksinkertaisen enemmistönsä kristillisdemokraattien kuuluessa yli 11 prosentin kannatuksellaan voittajiin.

Kristillisdemokraattien ruotsinkielinen organisaatio painottuu selkeästi Pohjanmaalle, vaikka sen nykyinen puheenjohtaja tulee Helsingistä, jossa puolueen kokonaiskannatus jää alle kahden prosentin. Pääkaupungissa on syytä olla paikan päällä, sillä KD Svenskalla on pääsy esimerkiksi eduskuntaryhmän kokouksiin. Puolue-elimissä sillä on nuoriso- ja naisjärjestön tavoin omat paikkansa sekä puoluehallituksessa että puoluevaltuustossa.

Pienen puolueen viestinnälliset resurssit ovat vähäiset. Nettsivuillaan Kristillisdemokraatit uutisoi kyllä tärkeimmistä tapahtumistaan ruotsiksi, samoin järjestökirjeitä lähetetään myös toisella kotimaisella. KD-lehden ruotsinkieliset päivitykset ovat kuitenkin tuiki harvinaisia ja lyhyitä, uusin lokakuulta 2024.⁵¹

Keskusta

Suomen Keskustan kannatusluvut pullevoituivat oppositiokaudella 2011–2015 niin, että puolueessa haaveiltiin jalansijan vahvistamisesta myös ruotsinkielisten keskuudessa. Vaalivoitto ja nousu pääministeriasemaan antoi ajatuksille pontta. Uutiset kertoivat syksyllä 2017 puoluehallituksen päätöksestä suunnata aikaisempaa enemmän re-

sursseja kaksikieliseen toimintaan, erityisesti Pohjanmaalla ja Keski-Pohjanmaalla.⁵²

Mitä saatiin aikaiseksi vai saatiinko mitään, siitä on vähemmän tietoa. Keskustan ruotsinkielinen piiri oli aiheuttanut puoluejohdolle lähinnä harmaita hiuksia. Asetelma ei siitä helpottunut, että se valitsi 2020 puheenjohtajakseen Paavo Värysen, vaikka tämä oli kymmenen vuotta aikaisemmin kyseenalaistanut koko piirin olemassaolon. Nyt se kelpasi rat suksi, joka avasi paikan puoluehallitukseen. Välillä Värynen oli ehtinyt erota Keskustasta ja perustella omia kilpailevia poliittisia ryhmittymiä.⁵³

Politiikan Matti Nykäseksikin nimetty Värynen teki näin hä tälaskun valtakunnan korkeimmilta paikoilta Keskustan minimaaliseen ruotsinkieliseen osastoon Maalahdessa. Mutta olihan tuo kannattajiensa silmissä dramaattisinta mitä puolueen kaksikielisessä toiminnassa oli 30 vuodessa koettu: ”Ruotsinkielinen piiri saattaa näin tarjota hänelle lopullisen ponnahduslaudan presidentinlinnaan. Jalat vapisevat kun ajattelee, mitä olemme saaneet aikaan!”⁵⁴

Keski-Pohjanmaan Keskusta puolestaan katsoi, että täysin Värysestä riippumatta ruotsinkielinen piiri pitäisi erottaa puoluetta vahingoittavan toimintansa vuoksi. Välit olivat olleet jo pitkään tu lehtuneet. Asiasta päätettiin tehdä selvitys, jonka Värynen toivotti tervetulleeksi. Ensimmäinen tavoite oli saada nyt kaksikieliseksi kut sumalleen piirille avatuksi rahahana, jonka puolue oli sulkenut kol me vuotta aikaisemmin erimielisyyksien vuoksi.⁵⁵

Värysen valinta ei pelastanut retuperälle päässeän piirin tilan netta.⁵⁶ Keskustanuoret nimittivät keväällä 2023 sitä avoimesti puolueen häpeäpilkuksi ja huonoksi vitsiksi, joka palveli vain puheenjohtajansa naurettavana keppihevosenä. Puolue päättikin siirtää sille suunnatut varat tarveharkintaiseksi rahoitukseksi kaikkien piirien kaksikieliseen toimintaan.⁵⁷

Tätä katsausta kirjoitettaessa Keskustan nettisivuilla kaksikielisen piirin uusin päivitys on toukokuulta 2022, jolloin Värynen haki

sille osa-aikaista toiminnanjohtajaa.⁵⁸ Sellaista ei tainnut löytyä. Puolueesta kerrotaan, että piiri on vailla vetäjää mutta yhä olemassa ja miettii sisäisesti sen, miten toimintaa organisoidaan jatkossa.

Folktinget – Ruotsinkielisten kansankäräjät

Keskusta on viimeinen puolue, joka on tullut mukaan ruotsinkielisen Suomen kansankäräjien toimintaan. Edustus Folktingetissä on ollut heiveröinen, mutta puolueen viime vuosien sekoilut kaksikielisyudessa ovat vieneet siltä viimeisetkin mandaatit. (Ks. taulukko.) Harry Harkimon Liike Nyt väittää omaavansa valtakunnallisen ruotsinkielisen liittojärjestön, mutta sen nettisivulta ei löydy kuin otsikko: ”Finlandssvenska Rörelsen – Suomenruotsalainen Liike”.

Suomen maaseudun puolue SMP osallistui 1970-luvulla Folktingetin vaaleihin, joskin ilman menestystä. Sen perillinen Perussuomalaiset ei ole sinne pyrkinyt. Puolueen ja sen kannattajakunnan asenteet ovat olleet kovin kriittisiä Suomen ruotsinkielisyyttä kohtaan sen kaikissa muodoissa, vaikka päähyökkäys on kohdistunut pakolliseen kouluopetukseen. Perussuomalaisten ”jytky” eduskuntavaleissa 2011 ei niinkään nojannut kielikysymykseen, mutta puolueen menestys aktivoi sen uudella tavalla politiikan agendalle.⁵⁹

Yritykset murentaa valta-asemasta käsin kouluopetuksen ”pakoruotsia” kaksikielisuuden kivijalkana vetivät kuitenkin hallituskaudella 2015–2019 vesiperän.⁶⁰ Perussuomalaiset on sittemmin yrittänyt profiloitua aikaisempaa positiivisemmin myös ruotsinkielisten suuntaan. ”Suomi ja ruotsi ovat kotimaiset kieleemme”, Riikka Purra

linjasi tuoreena puheenjohtajana joulukuussa 2021, ”suuremmat uhkat tulevat muualta”.⁶¹

Ponnistelut Pohjanmaan rannikkoseuduilla ovat kuntavaaleissa tuottaneet vain vaatimattomia tuloksia. Samanaikaisesti kielikysymyksen aktivointi on pysynyt perussuomalaisten repertuaarissa. Puolueen syksyllä 2022 hyväksymän suomalaisuusohjelman mukaan vuosikymmeniä vallinnut kaksikielisyyden ihanne ja epäreilu pakkoruotsi

häiritsee suomenkielisten kielellistä samastumista ja minäkuva, vähättelee suomen merkitystä yhteiskunnan yhteisenä kielenä, aiheuttaa koulun kielipainotteisen raskauden ja huonoja oppimistuloksia, kahlitsee kielivalintoja, yksipuolistaa kieliosaamista, sotkee käsitystä englannin kielen yleissivistyksellisestä tehtävästä, haittaa etenemistä työuralla, synnyttää ristiriitaisia odotuksia, syölistää suomenkielisiä ja huonontaa kieli-ilmapiiiriä.

”Yksi kauneimmista ja voimaa-antavimmista perussuomalaisten ohjelmista koskaan”, Purra luonnehti linjauksia lanseerattaessa.⁶² Aikaisemmin hän oli ollut sitä mieltä, että kantasuomalaisuutta ei voinut puolustaa vastustamalla ruotsin kieltä.⁶³

Perussuomalaiset ajaa kieliasioissa ainakin kaksilla rattaila. Puolueen uusi varapuheenjohtaja Teemu Keskisarja antoi kesällä 2025 Porin Suomi-Areenalla tunnustusta RKP:lle ja vakuutti kunnioittavansa, jopa rakastavansa toista kansalliskieltä. ”Toivon, että me yhdessä pystymme hillitsemään kaukomaalaisten kansanvaellusta, joka uhkaa meidän molempia kansalliskieliä. Jag hatar bara tvångsengelska!” (Vihaan vain pakkoenglantia!)⁶⁴

Folktinget oli valittu vuoteen 1970 asti ruotsinkielisiksi rekisteröityneiden suoralla vaalilla, johon parhaimmillaan osallistui lähes 150 000 äänestäjää. Järjestely oli sekä raskas että kallis, ja toisaalta se sementoi ruotsinkielisten ”parlamentin” ikään kuin RKP:n jat-

keeksi. Voimasuhteet eivät siitä suuresti tasoittuneet eikä ilme muuttunut, vaikka vuosikymmenen kestäneen kriisin jälkeen mandaatit alettiin jakaa kunnallisvaalien tulosten perusteella.⁶⁵

Yhden puolueen numeerinen mahti hiersi muita mutta ei välttämättä latistanut toimintaa, joka keskittyi ideologioiden sijaan lähinnä kieli- ja kulttuurikysymyksiin. Niinkin saattoi ajatella, että RKP:n ylivertainen asema suomenruotsalaisten keskuudessa olisi suurempi ongelma, jos kansankäräjiä ei olisi lainkaan.⁶⁶

Vuonna 2004 voimaan astuneen lain mukaan Folktingetiin valitaan 75 edustajaa neljäksi vuodeksi kerrallaan ”siten, että edustajapaikkojen jakautuminen määräytyy ruotsinkielisten ehdokkaiden kunnallisvaaleissa saamien äänien perusteella”. Ahvenanmaan maakuntapäivien täytettäväksi jyvitetiin viisi paikkaa. Edustajien valintaan välittömmin vaalein varattiin mahdollisuus ”erityisestä syystä”, mutta sellaisia ei ole toistaiseksi ilmennyt.⁶⁷

Epäsuora vaalitapa merkitsee sitä, että ruotsinkielisten kansankäräjistä on tullut lähinnä kuntavaalien tekninen sivutuote. Julkisuuksessa sillä ei kampanjoida eikä tuloksia paljon kommentoida. Äänestäjät tuskin tulevat ajatelleeksi vaikuttavansa paikallisdemokratian ohella Folktingetin kokoonpanoon. Vaikeaa se olisi jo senkin vuoksi, että ulospäin ollaan vaitonaisia siitä, kenen saamat äänet hyväksytään mukaan puoluelistojen keskinäisiä voimasuhteita laskettaessa.

Ruotsin äidinkielekseen rekisteröineet ehdokkaat ovat selväräijäinen joukko. Heidän lisäksi otetaan mandaatteja jaettaessa huomioon myös kandidaatteja, jotka puolueiden ilmoitusten mukaan suhtautuvat myönteisesti Suomen kaksikielisyyteen ja työskentelevät tavalla tai toisella sen hyväksi. Epäselvää on, millaisin kriteerein Folktinget käytännössä hyväksyy nämä ”ruotsinmieliset” piiriinsä. Vuoden 2008 kuntavaaleissa heitä kerrottiin olleen 196 ehdokasta.

Toinen epämääräisyys vaalidemokratian kannalta on niin sanotut pitkät suljetut listat, joilta valitut noukitaan puolueiden asettamassa

järjestyksessä saavutettujen voimasuhteiden mukaan. Folktingetiin päätyneiden edustajien ei tarvitse olla itse edes ehdokkaana kannatusta keräämässä. Läpinäkyvyys on heikkoa, kun valvutuneenkin seuraajan on vaikea sanoa, kuka tuli valituksi ja kenen äänillä.⁶⁸

Esimerkiksi vuonna 2012 Folktingetiin uutena edustajana valittu Thomas Rosenberg piti koukeroista vaalijärjestelmää lähinnä loukkauksena demokratiaa kohtaan. Ääniä keräämään kelpuutettiin tunnettuja täysin suomenkielisiä ehdokkaita, joista hän mainitsi nimeltä eduskunnan puhemiehen, SDP:n entisen puheenjohtajan Eero Heinäluoman (5 243 ääntä Helsingissä) sekä Tuomo Puumalan (888 ääntä Kokkolassa), joka oli vastikään jäänyt Keskustan puheenjohtajavaalissa toiseksi Juha Sipilän taakse.

Rosenberg koki itse saaneensa mandaattinsa kansan sijaan RKP:n puoluetoimistolta, joka oli sijoittanut hänet Uudenmaan pitkällä listalla tarpeeksi korkealle. Omat 91 ääntä Loviisassa eivät olisi kansankäräjille riittäneet.⁶⁹ RKP:n piiristä on saattanut kuulua myös nurinaa siitä, että sen paikkamäärä ei vastaa puolueen ruotsinkielisten parissa nauttimaa kannatusta. Valtakunnallisesti suurilla puolueilla on paremmat mahdollisuudet pelata ehdokasasettelussa.

Taulukko: Puolueiden edustajapaikat Folktingetissä 2004–2025

	2004	2008	2012	2017	2021	2025
RKP	50	45	43	40	38	30
SDP	8	8	10	11	9	16
Kok	6	6	6	4	15	14
Vihr	1	3	4	4	2	4
Vas	1	4	3	6	2	1
KD	2	2	2	2	2	3
Kesk	2	2	2	1	0	0
	+					
Ahvenanmaa	5	5	5	7	7	7

Toiset ovat osanneet pelin paremmin kuin toiset. Kokoomus oli vuoden 2017 kuntavaalien suurin puolue 20,7 prosentin kannatuksella, mutta kansankäräjille se sai vain neljä edustajaa, yhtä monta kuin 12,5 prosentin Vihreät. Vasemmistoliitto jäi valtakunnallisesti 8,8 prosenttiin, mutta ylsi kuuteen Folktinget-paikkaan Li Anderssonin johdolla. Hän sai Turussa 6 415 ääntä, ja ”ruotsinmielisiin” laskettiin siellä luultavasti myös Vihreiden Ville Niinistö (3 773).

Turussa Kokoomus taisi hukata Petteri Orpon äänet (2 749) samaan tapaan kuin Jan Vapaavuoren jättisaalin Helsingissä (29 745). Kaikkiaan puolueet esittivät Folktingetin vaaliin laskettavaksi noin 250 sellaista ehdokasta, joiden äidinkieli ei ollut ruotsi. Ruotsinkielisiä ehdokkaita oli 1 800, joista kaksi kolmasosaa RKP:n listoilla. SDP:llä heitä oli 220, Kristillisdemokraateilla 161, Kokoomuksella 87, Vihreillä 67, Vasemmistoliitolla 44 ja Keskustalla 36.⁷⁰

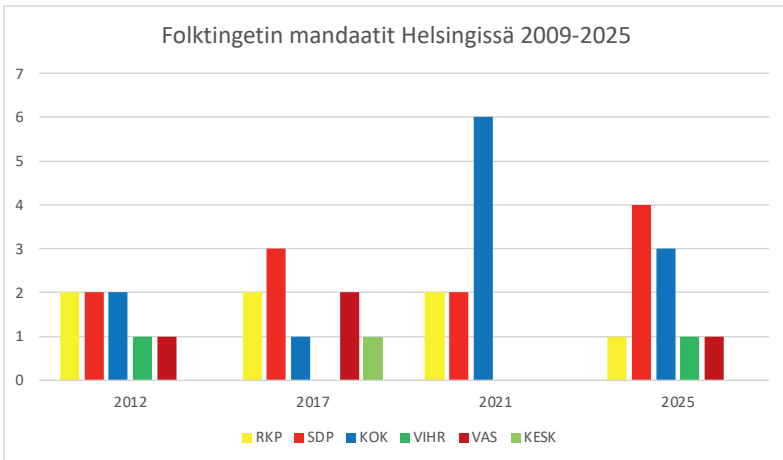
Kristiinankaupungin Kokoomus nosti esille, että puolueen edustus kansankäräjillä ei vastannut sen asemaa Suomen politiikassa tai niin sanotussa Svenskfinlandissa. Näkemykselle löytyy tukea tutkimuksista: Kokoomuksen piirissä ja kannattajakunnassa on puolueen mainetta enemmän myötämieltä ruotsin kielelle ja sen kantamalle kulttuurille.⁷¹ Homma oli selvästi hoidettu huonosti.

Nettisivujen mukaan Borgerlig samling i Finland tarjoaa Kokoomuksessa foorumin ruotsinkielisille toiminnalle, mutta liekö se nukkunut kymmenen vuotta sitten yhtä syvää unta kuin tällä hetkellä. Yhteystiedot eivät toimi tai ovat vanhentuneet. Yhdistyksen Facebook-sivulla on 213 seuraajaa, eivätkä harvat päivitykset viittaa todelliseen aktiivisuuteen.⁷²

Kokoomuksen puoluekokous päätti vuonna 2018 valmistautua seuraaviin kuntavaaleihin niin, että sen listoilla entistä useampi lipputtaisi kaksikielisenä ehdokkaana. ”Om du talar svenska och är borgerlig, så inte har du väl något alternativ mera”, oikean laidan Atte Kalevakin vakuutti Facebookissa Helsingin ehdokkaana viitaten

RKP:n rooliin Sanna Marinin punavihreässä kansanrintamassa. ”Vi talar ju svenska också här i Samlingspartiet.” (Jos olet ruotsinkielinen porvari, ei sinulla oikeastaan ole enää vaihtoehtoa... Me puhumme ruotsia myös tällä Kokoomuksessa.)⁷³

Tulosta syntyi, sillä vuonna 2021 Kokoomuksen edustus kansankäräjillä lähes nelinkertaistui 15 mandaattiin. Puoluesihtööri Kristiina Kokko hehkutti historiallista menestystä, joka nosti Kokoomuksen 25 prosentin osuudella hyväksytyistä äänistä Folktingetin toiseksi suurimmaksi ryhmäksi. Ratkaisevassa asemassa olivat arvaustenkin Elina Valtosen ja Juhana Vartiainen kaltaiset tähdet, joiden äänillä (15 793 + 13 898) Kokoomus sai Helsingistä mandaatteja enemmän kuin kilpailijat yhteensä.⁷⁴

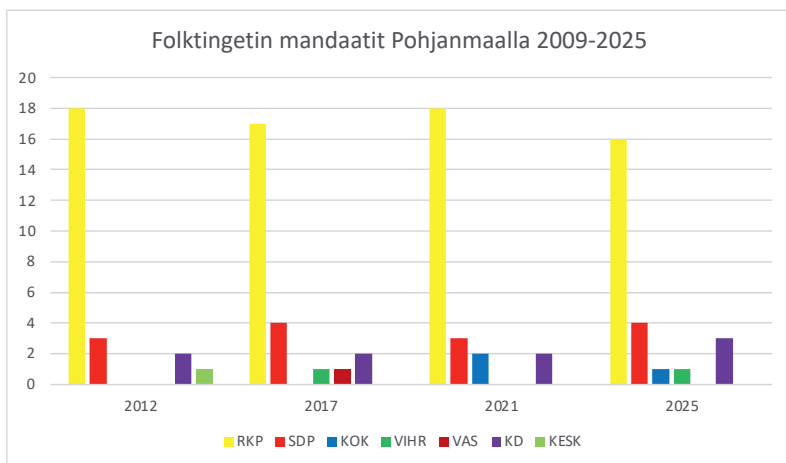
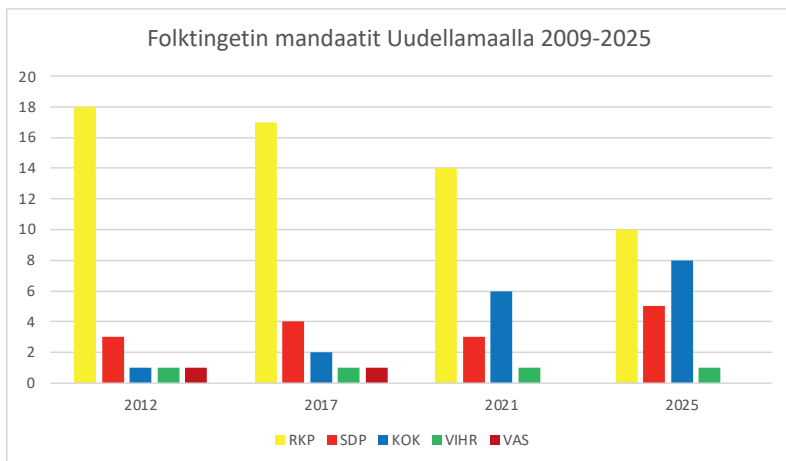
Vaalijärjestelmän epämääräisyyttä kuvastaa se, että Kokoomuksen edustus Helsingistä putosi seuraavalla kerralla kuudesta kolmeen, kun Valtonen ja Vartiainen eivät enää olleet ehdokkaina. Ääniharavaksi nousi SDP:n Eveliina Heinäluoma, jonka potti (19 157) toden-

näköisesti kaksinkertaisti sosiaalidemokraattien mandaattimäärän pääkaupungista neljään. Aivan varma ei voi olla, sillä Folktinget ei kerro edes pyydettyä, kenen äänet on hyväksytty paikkoja jyvitettyä.

Selvää sen sijaan on, että sosiaalidemokraattien menestys ei Helsingissä nojannut FSD:n omiin ehdokkaisiin. Qvintuksen 407 ääntä riittivät viimeisten joukossa varavaltuutetuksi, ja muut kolme keräsivät yhteensä vajaat 600 ääntä.⁷⁵ Kokoomuksen ruotsinkielinen kärkinimi Maaret Castrén veti hyvin (2 239), mutta kolmeen Folktinget-paikkaan tarvittiin apuja luultavasti pormestariehdokas Daniel Sazonovista (11 801) lähtien.⁷⁶ Vihreät ja Vasemmistoliitto jäivät 17–18 prosentin kokonaiskannatuksella yhteen mandaattiin, samoin kuin 5 prosentin RKP.

Äänimagneettien merkitys korostuu siellä missä on paljon ääniä jaossa, eli suurissa kaupungeissa. Li Anderssonin luovuttua kuntapolitiikasta Vasemmistoliitto jäi 2025 Turunmaalla ilman mandaattia kansankäräjille. Aki Lindénin suosio (2021: 4 377, 2025: 2 731) taas lienee avittanut siellä SDP:n nousua kahteen paikkaan.

Kokoomuksen vahva ehdokasasettelu on näkynyt Uudellamaalla nousuna yhdestä mandaatista kahdeksaan, samanaikaisesti kun RKP on vajonnut 18 paikasta kymmeneen. Toisessa suuressa piirissä Pohjanmaalla RKP on pitänyt puolensa paremmin.

Yhteen laskettuna vuoden 2025 kuntavaalit tuottivat sen historiallisen tuloksen, että RKP menetti ensimmäistä kertaa yksinkertaisen enemmistönsä ruotsinkielisten kansankäräjillä. Paikkansa puheenjohtajistossa jättänyt FSD:n Kvarnström katsoi sen tarjoavan

mahdollisuuksia moniäänisyyden vahvistamiseen niin toiminnassa kuin viestinnässä. Hänen mukaansa Folktinget oli edelleen näyttäytynyt monien silmissä ja mielissä lähinnä RKP:n alaiselta organisaatiolta. Yhteistyön henki oli kuitenkin ollut hyvä yli puoluerajojen:

Tämä on ollut kunnia, ja matkan varrella on ollut paljon iloa. Folktinget asiantuntijaelimenä on taatusti auttanut varmistamaan, että kielelliset oikeudet on otettu paremmin huomioon lainsäädännössä viime vuosien uudistuksissa. Näin tulee olla jatkossakin.⁷⁷

Vähän voitettavaa, paljon hävittävää

”Kansankäräjien tärkeys on ollut niiden merkityksessä piilevänä voimavarana”, Erik Allardt ja Christian Starck arvioivat 1980-luvun alussa. ”Se on ollut ratkaiseva tilanteissa, joissa suomenruotsalaisen vähemmistön olemassaolon perusedellytykset ovat olleet uhattuina.”⁷⁸ Luonnehdinta on edelleen pätevä. Folktingetillä on ollut roolinsa muun muassa pitkäksi venähtäneessä sote-uudistuksessa, jonka alue- ja hallintoratkaisuissa kieliaspektilla oli huomattavaa merkitystä.

Folktingetin legitimitetti ruotsinkielisen Suomen näkökulman valvojana ei edellytä sen vaalitavan rukkaamista. Vallitseva järjestely luultavasti sitouttaa puoluekenttää laajalti ja paremmin kaksikielisyyden asialle kuin paluu suoraan vaaliin, jossa esimerkiksi vain äidinkielen suomen rekisteröineillä olisi äänioikeus.⁷⁹ Demokratian nimissä nykyistä valintaprosessia olisi kuitenkin syytä muokata läpinäkyvämmäksi.

Vaikka aste-eroja on muidenkin asenteissa, ”kielikonsensuskseta” poikkeavat selvästi vain kaksi puoluetta, joita voi pitää akselin

ääripäinä. RKP:lle ruotsin kieli sen kaikissa muodoissa koulutuksesta kulttuuriin ja palveluista politiikkaan on eksistentiaalinen selkäranka. Perussuomalaiset puolestaan näkevät siinä yhä vaalimastaan kansallisromantiikasta poikkeavan elementin, vaikka kamppailu maahanmuuttoa vastaan on miedontanut suhtautumista toiseen kansalliskieleen. Poliittisen mobilisaation niin vaatiessa ruotsi käynee heille yhä keppihevosesta.⁸⁰

Muiden puolueiden periaatteellista myötämieltä ei ole syytä suuresti epäillä. Kuinka paljon kukin on sitten valmis tekemään käytännön ratkaisuja elävän kaksikielisyyden pohjalta, se vaatisi tarkempia tapaustutkimuksia vertailevalla otteella.

Yleisellä poliittisen järjestäytymisen tasolla RKP:n ohella ainoastaan sosiaalidemokraatit sijoittavat todellisia resursseja ruotsinkieliseen toimintaan. Muut täyttävät lähinnä minimivaatimuksen tärkeimpien ohjelmapapereiden julkaisemisesta myös toisella kotimaisella. Muuten kaksikielisyyden vaaliminen jää aktiivien harrastamisen varaan tai kiteytyy vaalien alla sen korostamiseen, että puolueen listoilla on myös ruotsia taitavia ehdokkaita. Sillä on signaaliarvonsa ja sitä vahvempi, mitä tunnetumpia nämä poliitikot ovat kansallisella näyttämöllä.

Ruotsinkieliseen kannattajakuntaan panostamista rajoittanee raaka laskelma, jonka mukaan siellä on lopulta aika vähän ääniä voitettavana. Kokemus kertoo, että RKP uskollisine äänestäjineen vie porvarillisella puolella potista joka tapauksessa leijonanosan. Paljosta porusta huolimatta hallitusyhteistyö perussuomalaisien kanssa ei saanut eurovaaleissa puolueen liberaalisiipeäkään vuotamaan.

Eva Biaudet'n ehdokkuudella oli tässä roolinsa. Kuntavaaleissa 2025 hän ei asettunut enää ehdolle, ja RKP kärsikin Helsingissä kirvelevän tappion. Myös Turussa haaste tuli vasemmalta, vaikka tarjolla ei ollut enää Li Anderssonia. Pohjanmaalla taas Kristilliset koettavat profiloitua vaihtoehtona ruotsinkielisille konservatiiveille. Pienelle puolueelle pienetkin siirtymät ovat merkittäviä.

Viitteet

Tietoja antaneet Simon Bergman (FSD), Camilla Grundström (Folktinget), Frank Lundgren (Vasemmistoliitto), Annika Lyytikäinen (Kristillisdemokraatit) ja Pekka Reponen (Keskusta). Sähköpostiviestien vaihdossa Kokoomuksen ja Vihreiden kanssa ei löytynyt sopivaa aikaa haastatteluun.

- 1 Ks. Juhani Mylly: *Edustuksellisen kansanvallan läpimurto*. Suomen eduskunta 100 vuotta, 1. Edita, 2006.
- 2 Max Engman: *Språkfrågan. Finlandssvenskhetens uppkomst 1812–1922*. Finlands svenska historia 3. SLS/Atlantis, 2016, erit. 293–299.
- 3 Erik Allardt & Christian Starck: *Vähemmistö, kieli ja yhteiskunta. Suomenruotsalaiset vertailevasta näkökulmasta*. WSOY, 1981, 206.
- 4 Kun 1980-luvun alussa RKP:n arvioitiin saavan yleensä noin 75 prosenttia ruotsinkielisten äänistä (Allardt & Starck 1981, 202), uusimmissa tutkimuksissa heistä ”noin kaksi kolmasosaa on äänestänyt vaaleissa melko vakaasti RKP:tä”. Ks. *Pääministerivaalit polarisaation aikakaudella. Eduskuntavaalitutkimus 2023*. Oikeusministeriö, 2024, 144 (Heikki Paloheimo). – Magman mielipidemittauksissa vaalien alla 2015–2025 RKP:n osuus äänestysaikeensa ilmaiseista on vaihdellut 60–74 prosentin haarukassa. *Opinionsmätning om de svenskspråkigas röstningsbeteende inför riksdagsvalet 2023 & kommunal- och välfärdsområdesvalen 2025*, Magma 15.3.2023 & 31.3.2025 (Mikko Majander).
- 5 *Suomen Sosialidemokratisen puolueen viidennen edustajakokouksen pöytäkirja*, 20.–27.8.1906 Oulu, 477–481. Ruotsinkielisestä työväenliikkeestä ks. Anna Bondestam & Alf-Erik Helsing: *Som en stubbe i en stubbåker. Finlands Svenska Arbetarförbund 1899–1974*. Fram, 1978.
- 6 Tannerin hallituksen ohjelma 13.12.1926, <https://valtioneuvosto.fi/-/14.-tanner-13.12.1926-17.12.1927>; Göran von Bonsdorff & Frank

Jernström: *Svenska folkpartiet 2. Från självständighet till Lappo, 1917–1929*. SFP, 1984, 324–328.

- 7 Matias Kaihovirta: 'Fascism och antifascism i den finlandssvenska arbetarrörelsen under mellankrigstiden'. Teoksessa Anders Ahlbäck et al (red.): *Finlandssvensk antifascism. Politik, debatt och litteratur 1920–1950*. SLS/Appell, 2025, 94–97.
- 8 Ks. Pirkko Leino-Kaukiainen & Ari Uino: *Suomalaiskansallinen Kokoomus 1. Suomalaisen puolueen ja Kansallisen kokoomuspuolueen historia vuoteen 1929*. Suomen kansalliskirja, 1994; 'Kokoomuksen historia', <https://www.kokoomus.fi/tietoa-kokoomuksesta/kokoomuksen-historia/>.
- 9 Juhani Mylly: *Maalaisliitto–Keskustapuolueen historia 2. Maalaisliitto 1918–1939*. Kirjayhtymä 1989, 111–112.
- 10 Ari Uino: 'Kielitaistelu ja ”uusi suomalaisuusliike” 1918–1939'. Teoksessa *Herää Suomi. Suomalaisuusliikkeen historia*. Kustannuskiila, 1989; Mikko Uola: *Sinimusta veljeskunta. Isänmaallinen kansanliike 1932–1944*. Otava, 1982, 80–83.
- 11 Janne Väistö: *Toinen kotimainen toisen tasavallan Suomessa. Ruotsin kieli pakolliseksi aineeksi peruskouluun vuonna 1968*. Åbo Akademi, 2017.
- 12 Ks. Mikko Majander: *Pohjoismaa vai kansandemokratia? Sosiaalidemokratit, kommunistit ja Suomen kansainvälinen asema 1944–51*. SKS, 2004 & *Kylmän sodan ja ristiriitojen puolue. SDP:n historia 4. 1952–1957*. Siltala, 2022; Henrik Meinander: *Nationalstaten. Finlands svenskhet 1922–2015*. Finlands svenska historia 4. SLS/Atlantis, 2016, 99–100, 145, 304–305.
- 13 Allardt & Starck 1981, 190.
- 14 Ks. Rauli Mickelsson: *Suomen puolueet. Vapauden ajasta maailmantuskaan*. Vastapaino, 2021.
- 15 Esim. Pasi Saukkonen: *Mikä suomenruotsalaisissa ärsyttää? Selvitys mediakeskustelusta Suomessa*. Magma, 2011; Ted Urho: 'Sannfinländarna motarbetar fortsättningsvis det svenska i Finland', Agenda 26.9.2022, <https://agenda.fi/ted-urho-sannfinlandarna-motarbetar-fortsattningsvis-det-svenska-i-finland/>.

- 16 Ilta-Sanomat 4.12.2014 'Kolmen suuren hallitus – ilman takiaispuolueita' (Mika Lehto); Staffan Himmelroos & Kim Strandberg (red.): *Ur majoritetens perspektiv. Opinionen om det svenska i Finland*. SLS, 2020, 47–48, 51–52 (Krister Lundell).
- 17 Anne Suominen: *Regeringen Sipilä och svenskan*. Agenda, 2017; Henrik Stenbäck: *Fyra år i opposition 2015–2019*. Agenda, 2022; Annika Hällsten: *Anna-Maja Henriksson. Valta ja oikeudentunto*. Suom. Kari Koski. S&S, 2023, 134, 142, 145.
- 18 Stenbäck 2022, 132.
- 19 *Pääministerivaalit polarisaation aikakaudella. Eduskuntavaalitutkimus 2023, 2024*, 144 (Paloheimo).
- 20 Ks. Helsingin Sanomat 6.4.2023 'Valtapuolue' (Marko Junkkari).
- 21 Ks. *Suomi muiden silmin 2024. Suomi-kuva tutkimuksessa ja mediassa*, erit. 26–27.
- 22 Pressmeddelande 14.8.2023, 'Sanningen är att regeringen står och faller med SFP' (Johan Kvarnström).
- 23 Svenska.Yle.fi 9.6.2023 'De Gröna och vänstern raggar finlandssvenskar' (Marianne Sundholm); De Gröna.fi 28.6.2023 'Jag vet att ditt hjärta ligger på rätt plats' (Maria Ohisalo); Hällsten 2023, 246.
- 24 Yle.fi 12.2.2024 'Suomen stubbilaisimman kunnan asukkaista noin puolet on lestadiolaisia' (Olivia Din Belle, Petri Kuikka).
- 25 Helsingin Sanomat 20.8.2023 'Rkp:n entinen puheenjohtaja: Henriksen ja Orpo olivat liian naiiveja' (Joona Aaltonen); Mikko Majander: *Pinnalla pysymisen taito. Ruotsinkielinen Suomi Euroopan parlamentin vaaleissa 1994–2024*. Magma, 2024.
- 26 Vasabladet 25.11.2023 'Socialdemokraterna samlades i Jakobstad' (Matias Risikko); Arbetarbladet 26.11.2023 'Jag vill ta er med på en roadtrip genom Europa' (Dimitri Qvintus).
- 27 Arbetarbladet 17.11.2023 'Svenskfinlands politiska motkraft behövs'; Svenska.yle.fi 26.11.2023 'Finlandssvenska sossarna valde sin EU-kandidat, men vem är Dimitri Qvintus?' (Marcus Lillkvist).
- 28 Qvintus: 'Reflektioner kring SDP:s valresultat', 11.6.2024, <https://www.dimitriqvintus.fi/sv/aktuellt/reflektioner-kring-sdps-valresultat>.

- 29 Vasabladet 10.8.2024 'Landets populäraste politiker semestrar i Sideby' (Anja Kuusisto).
- 30 Hufvudstadsbladet 23.6. 'Vänsterrörelsen finns bland finlandssvenskar – men är inte finlandssvensk' (Dan Lolax, ledare) & 29.6.2024 'Märklig vänsteranalys av Dan Lolax' (Thomas Rosenberg, SFP:are med hjärtat till vänster); Ny Tid 13.6.2024 'Visst finns det en finlandssvensk vänsterrörelse' (Sandra Broborn).
- 31 Meinander 2016, 135, 150–151, 304.
- 32 Otto Bruun & Johan Ekman (red.): *Ett politiskt alternativ för Svenskfinland*, 2025; Hufvudstadsbladet 7.3.2025 'Svensk service lider med SFP i regering' (Marianne Sundholm); Ny Tid 7.3.2025 "Vänsterpolitik bättre än SFP för svenskspråkig service" (Janne Wass).
- 33 Hufvudstadsbladet 7.3. "Vad är Vänsterförbundets genuina intresse för svenskan?" (Marianne Sundholm) & 8.3.2025 'Det här saknas, om vänstern vill vinna över SFP i svenska frågor' (Ingemo Lindroos, ledare); vrt. Kansan Uutiset 29.3.2025 'Ummehetuneen ankkalammikon poliittinen vaihtoehto' (Otto Bruun et al).
- 34 Vasabladet 12.3. 'Smockan från vänster missar målet' (Kenneth Myntti, ledare) & 26.3.2025 'Rätten till svensk service förutsätter pragmatisk välfärdspolitik' (Tiki Torrkulla et al).
- 35 Hufvudstadsbladet 13.3.2025 'Vänsterbundet försvarar svenskan konsekvent' (Li Andersson) & 'Vi har konkreta motförslag till regeringens politik' (Otto Bruun & Johan Ekman).
- 36 Ny Tid 7.3.2025 "Vänsterpolitik bättre än SFP för svenskspråkig service" & 11.4.2025 'Det finns ett rödgrönt Svenskfinland – och det måste SFP acceptera' (Janne Wass).
- 37 Magma.fi 31.3.2025 'Opinionsmätning om de svenskspråkigas röstningsbeteende inför kommunal- och välfärdsområdesvalen 2025' (Mikko Majander); Barometern.fi 8.4.2025 'Partistöd i kommun- och välfärdsområdesvalet 2025' (Isak Vento & Jonas Schauman).
- 38 Salon Seudun Sanomat 17.4.2025 'Kemiönsaarella nähtiin erikoinen yhden miehen jytky' (Katri Henttonen).
- 39 Uppslagsverket Finland, <https://www.uppslagsverket.fi/sv/sok/view-170045-FinlandsSvenskaSocialdemokrater>; Finlands Svenska Socialdemokrater, <https://fsd.sdp.fi/organisationen/om-fsd/>.

- 40 Arbetarbladet 9.9.2025 'Anette Karlsson har tillträtt som riksdagsledamot' (Topi Lappalainen).
- 41 Arbetarbladet 12.12.2024 'Två socialdemokratiska riksdagsledamöter startade en politisk podd' (Topi Lappalainen); Matias Mäkynen, Hoppet-podcast, <https://matiasmakynen.fi/hoppet-podcast>.
- 42 Hufvudstadsbladet 4.7.2024 'Avvisningslag hanger på ett hår – Kvarnström: FSD:s nej ger ryggstöd' (Sylvia Bjön); Vasabladet 28.6.2024 'FSD-ledaren Qvintus till eget parti – SDP bör säga nej till regeringens avvisningslag' (Sofia Westerholm).
- 43 Maaseudun Tulevaisuus 9.5.2019 'Onnea Vaasa!' (Antti Kantola); Vasabladet 25.11.2023 'Socialdemokraterna samlades i Jakobstad' (Matias Risikko); Hällsten 2023, 140–144.
- 44 Osmo Soininvaara: *Vihreä politiikka*. Teos, 2012, erit. 9–24, 68, 72, 181.
- 45 *Ur majoritetens perspektiv*, 2020, 51, 56–63 (Lundell), 158–161 (Åsa von Schoultz).
- 46 Uusi puheenjohtaja Sofia Virta puolestaan valitteli oman ruotsinsa päässeän ruostumaan, vaikka hänelläkin on ruotsinkielistä sukua. Hufvudstadsbladet 7.6. 'Vi får inte ge en för polerad bild av oss' & 10.6.2023 'Vi ska inte låta de andra definiera oss' (Peter Buchert).
- 47 Svenska.yle.fi 9.6.2023 'De Gröna och vänstern raggar finlandssvenskar' (Marianne Sundholm).
- 48 GriFi – Finlands svenska gröna, <https://gri.fi>.
- 49 Riku Keski-Rauska: *Yksinäinen Ehrnrooth. Georg C. Ehrnrooth YYA-Suomen puristuksessa*. Otava, 2015; Torbjörn Kevin: *Stabilt, flexibelt, pragmatiskt. Från Kekkonen till EU. Svenska folkpartiet 1970–1995*. Svenska folkpartiets understödsförening, 2020, 'SFP och undantagslagen – Ehrnrooth lämnar partiet'.
- 50 Hufvudstadsbladet 24.8.2025 "Det handlar inte bara om bibelbältet" (Fredrik Häggman Grindgärds).
- 51 Kristillisdemokraatit, <https://www.kd.fi/sv/aktuellt/> & <https://www.kdleh.fi/kd-svenska/>.
- 52 Yle.fi 13.1.2014 'Centern bildar tvåspråkig avdelning i Vasa' (Malin Hulkki, Filip Sten); Vasabladet 9.11.2017 'Centern vill satsa mer på svenskan'.

- 53 Kenneth Myntti: *Svenskan på offensiven eller på intensiven*. Söderströms 2010, 235–237; Vasabladet 11.11.2020 'Centertidningen ifrågasätter svenskt distrikt som valde Värynen' (Marcus Lillkvist); Hufvudstadsbladet 27.10. 'Paavo Värynen företräder nu finlandssvenska Centern' (Jan-Erik Andelin), 27.11. 'I helgen klarnar det om Värynen gör comeback i Centerns partistyrrelse' (SPT) & 29.11.2020 'Paavo Värynen med i Centerns partistyrrelse – partiet ska utreda kritiserade Svenska distriktets ställning'.
- 54 Hufvudstadsbladet 5.3. 'Allas vår Paavo' (Pär Stenbäck) & 8.12.2020 'Svenska Centerdistriktet kan nå högre sfärer med Paavo Värynen' (Bo Lång).
- 55 Suomenmaa 17.11.2020 'Mitta tuli täyteen' (Pauliina Pohjala); Hufvudstadsbladet 29.11.2020 'Paavo Värynen med i Centerns partistyrrelse – partiet ska utreda kritiserade Svenska distriktets ställning'.
- 56 Ks. Suomenmaa 10.11.2020 'Paavo Värysen paluu keskustan ytimeen ei ehkä ole läpihuutojuttu' (Pauliina Pohjala).
- 57 Österbotten Tidning 2.5.2023 "'En skamfläck", säger Vasapolitikern Aleksi Koivisto om Centerns tvåspråkiga distrikt' (Anna Sourander); Iltalehti 3.11.2023 'Keskusta sulkemassa rahahanat Paavo Värysen piiriltä' (Mika Koskinen).
- 58 Keskusta.fi 17.5.2022 'Hae Keskustan kaksikielisen piirin toiminnanjohtajaksi'.
- 59 *Ur majoritetens perspektiv*, 2020, 158–161 (Åsa von Schoultz), 186–187 (Andreas Fagerholm), 220–223 (Kimmo Grönlund & Lauri Karvonen).
- 60 Esim. Uusi Suomi 24.4.2017 "'Historiallinen hetki" Suomen kielipoliitikassa – nyt alkaa pakkoruotsin vapautuskokeilu'; Helsingin Sanomat 23.2.2018 'Sinisten ajama vapaaehtoisen ruotsin kokeilu kiinnosti lopulta vain kuutta kuntaa – kokeiluun osallistuisi alle 500 oppilasta' (Marjukka Liiten).
- 61 Yle.fi 25.1.2021 'Sannf friar till finlandssvenskarna...' (Markus Ekholm); Hufvudstadsbladet 3.12.2021 "Finska och svenska är våra inhemska språk – det finns större hot på annat håll" (Sylvia Bjön).
- 62 *Perussuomalaisten suomalaisuusohjelma 2022*, 7; Perussuomalaiset.fi 26.9.2022 'PS:n Suomalaisuusohjelma 2022 on julkaistu'.

- 63 Vasabladet 27.9.2022 'Språkfreden är avblåst' (Kenneth Myntti, ledare); Kansan Uutiset 28.9.2022 'Perussuomalaiset teki sen taas' (Kai Hirvasnoro); Yle.fi 1.10.2022 'I Sannfinländarnas fosterländskhet rymms svenskan bara med ibland' (Magnus Swanljung).
- 64 Suomi-Areenan puheenjohtajacentti 25.6.2025, <https://www.mtv.fi/video/dfaec516cbf467cc41c3/suomiareena-puheenjohtajacentti>.
- 65 Folktingetin historiasta ks. Göran von Bonsdorff: 'Folktinget som "Svensk-Finlands riksdag" 1919–1970' & Alf-Erik Helsing: 'Ett olycksfall som blev till hälsa'. Teoksessa *Stolt som eken. En lägesbedömning av det svenska i Finland*. Schildts, 1994; Meinander 2016, 239–242.
- 66 Helsingin Sanomat 6.11.1996 'Ruotsinkielisten kansankäräjien kokoonpano uusiksi' (Pekka Väisänen).
- 67 Valtiopäivät ptk 4.11.2003, 22–23 (Henrik Lax); Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi Svenska Finlands folkting -nimisestä järjestöstä, HE 118/2003; Laki Svenska Finlands folkting -nimisestä järjestöstä 1331/2003.
- 68 Västra Nyland 22.9.2012 'Val i det dolda' (Nielas Erlin, ledare).
- 69 Hufvudstadsbladet 13.11.2012 'Vadå Folktingsval?' (Thomas Rosenberg).
- 70 Kommuntorget.fi 17.3. 'Ett val i kulisserna' & 21.4.2017 'Ett nytt Folkting har utsetts' (Linda Grönqvist).
- 71 Kokoomus, Aloitteet, puoluehallituksen vastaukset sekä puoluekokouksen päätökset 2018, 18–19; *Ur majoritetens perspektiv*, 2020, 51, 56–63 (Lundell), 158–161 (von Schoultz).
- 72 Kokoomus.fi, BiF – Borgerlig samling i Finland, <https://www.kokoomus.fi/tietoa-kokoomuksesta/bif-borgerlig-samling-i-finland/> & <https://www.facebook.com/borgerligsamling>.
- 73 Kokoomus, Aloitteet, puoluehallituksen vastaukset sekä puoluekokouksen päätökset 2018, 18–19; Atte Kaleva, Facebook 22.5.2021, <https://www.facebook.com/watch/?v=855120615081470>.
- 74 Kokoomus.fi 23.6.2021 'Efter historisk valframgång är Samlingspartiet näst största partiet i Folktinget'; Folktinget.fi 23.6.2021 'Här är det nya Folktinget'.

- 75 Arbetarbladet 27.3.2025 'FSD-kandidater höll ett valmöte i Helsingfors'. Sandra Väisänen sai 281, Alexander Foy 175 ja Marianne Taipale 140 ääntä.
- 76 Sazonovin puoliso on kotoisin Tammisaaresta, ja hän kertoo päässeensä parisuhteen myötä ”ruotsin kielen kielikylpyyn”. Ks. <https://daniel-sazonov.fi/daniel/>.
- 77 Johan Kvarnström 18.5.2025: 'Mitt anförande på Folktingets session 205' & 'Yhä useampi ruotsin- ja kaksikielinen valitsee SDP:n'.
- 78 Allardt & Starck 1981, 195.
- 79 Myntti 2010, 267–270.
- 80 Asetelma on säilynyt entisellään sitten Perussuomalaisten ”jytyn”, vrt. Sami Borg (toim.): *Muutosvaalit 2011*. Oikeusministeriö, 2012, 169 (Kimmo Grönlund & Jussi Westinen).